

Advies over een beoordelingskader voor de aanvraag van nieuwe taalopleidingen in het volwassenenonderwijs

Advies over een beoordelingskader voor de aanvraag van nieuwe taalopleidingen in het volwassenenonderwijs

Inhoudsopgave

1	Situering	4
1.1	Omschrijving van de opdracht	4
1.2	Totstandkoming van het advies	4
2	Advies over een beoordelingskader en -criteria voor nieuwe taalopleidingen	5
2.1	Premisses inzake programmaties.....	5
2.2	Talen die het volwassenenonderwijs vandaag aanbiedt	5
2.3	Levenslang talen leren als uitgangspunt	12
2.3.1	De lat hoog voor talen in iedere school	12
2.3.2	Het leren van talen en de taalverscheidenheid bevorderen.....	12
2.3.3	Meertaligheid voor meer economische slagkracht.....	13
2.3.4	De maatschappelijke return van levenslang talen leren.....	14
2.4	Een kader voor nieuwe taalopleidingen.....	14
2.4.1	Voor talen die het volwassenenonderwijs vandaag niet aanbiedt	15
2.4.1.1	De lidstaten en de officiële talen van de Europese Unie	15
2.4.1.2	De officiële tale van de kandidaat-lidstaten voor de EU.....	16
2.4.1.3	Migrantentalen binnen de EU	16
2.4.1.4	Minderheidstalen in de EU die geen officieel erkende landstalen zijn	18
2.4.1.5	De officiële talen van andere Europese landen.....	19
2.4.1.6	De officiële talen van landen buiten Europa	19
2.4.1.7	Talen van handelspartners	19
2.4.1.8	Budgettaire consequenties van de voorgestelde uitbreiding van het talenaanbod in het volwassenenonderwijs	20
2.4.2	Voor talen die het volwassenenonderwijs vandaag al aanbiedt	23
2.4.2.1	De opportuniteit van bijkomende richtgraden voor talen die nu slechts tot en met richtgraad 2 zijn ontwikkeld.....	23
2.4.2.2	De opportuniteit van bijkomende specifieke beroepsgerichte taalopleidingen in het professionele domein	24
2.4.2.3	De opportuniteit van bijkomende specifieke taalopleidingen in het persoonlijk/maatschappelijke domein en in het educatieve domein	25
2.4.2.4	Flexibiliteit in de taalopleidingen via een beperkte maar inhoudelijk “open” module	25
2.4.2.5	Kwaliteitszorg, ondersteuning en uitwisseling van expertise	27
3	Beoordelingskader voor nieuwe taalopleidingen in het volwassenenonderwijs: samenvatting van de conclusies	27

Overzicht van de tabellen en grafieken

<u>Tabel 1:</u> Taalopleidingen in het volwassenenonderwijs	Blz. 7
<u>Tabel 2:</u> Welke talen worden effectief ingericht door hoeveel CVO's en op welk niveau?	Blz. 8
<u>Tabel 3:</u> Aantal cursisten per taal(opleiding)	Blz. 10
<u>Tabel 4:</u> Toptien van de buitenlandse nationaliteiten in België op 1 januari 2006	Blz.16
<u>Tabel 5:</u> Overige landen van herkomst – cijfers op 1 januari 2006	Blz.17
<u>Tabel 6:</u> Aantal cursisten en aantal aanbiedende CVO's per taal	Blz.21
<u>Tabel 7:</u> Maximale budgettaire meerkost per bijkomende taal	Blz.22
<u>Tabel 8:</u> Aantal deelnemers en aantal aanbieders per taal per richtgraad	Blz.23
<u>Grafiek 1:</u> Welke talen worden effectief ingericht door de CVO's en op welke richtgraad	Blz. 9
<u>Grafiek 2:</u> Aantal cursisten per taal(opleiding)	Blz. 11
<u>Grafiek 3:</u> Spreiding cursisten volgens richtgraad	Blz. 11

1 Situering

1.1 Omschrijving van de opdracht

De Vlor bracht op 11 januari 2007 een advies uit over de talennota van de minister. Daarin onderschrijft de Vlor de bekommernis om aan alle jongeren de kans te bieden om tegen het einde van de leerplicht een minimale kennis van twee bijkomende vreemde talen te verwerven¹. Het volwassenenonderwijs neemt de minister verder niet mee in zijn talennota.

In een schrijven van 17 november 2006 aan de Vlaamse Onderwijsraad, stelt de minister wel dat de taalopleidingen in het volwassenenonderwijs verder moeten kunnen uitgebouwd worden. Die uitbouw ziet de minister op drie vlakken:

- verhoging van de kwaliteit van het aanbod
- voldoende aanbod
- de mogelijkheid om in de toekomst ook nieuwe taalopleidingen aan te bieden.

Wat dit laatste betreft, wil de minister komen tot een evenwicht tussen enerzijds een voldoende breed aanbod aan taalopleidingen en anderzijds de maatschappelijke nood aan dit nieuwe aanbod.

De minister wil weten aan welke talen er een maatschappelijke behoefte is, in welke mate er vraag is naar die taalkennis en op basis van welke argumenten de Vlaamse overheid daarin middelen zou moeten investeren.

De opdracht van de raad bestaat erin daartoe het kader of de criteria te ontwerpen.

De problematiek van het Nederlands tweede taal maakt niet het voorwerp uit van dit advies. Daarvoor verwijst de Vlor naar het overleg dat plaatsvindt in het kader van de werkgroep Inburgering van de Raad Levenslang en Levensbreed Leren².

1.2 Totstandkoming van het advies

De werkgroep Talen van de Raad Levenslang en Levensbreed Leren bereidde dit advies voor op 1 februari, 27 februari en 8 maart 2007. De werkgroep is samengesteld uit vertegenwoordigers van de inrichtende machten, het personeel, directeurs of opleidingscoördinatoren van de centra voor volwassenenonderwijs. Een deskundige van de Entiteit Curriculum en van de Inspectie volwassenenonderwijs namen eveneens aan de vergaderingen deel.

De Raad Levenslang en Levensbreed Leren keurde op 24 april 2007 dit advies met eenparigheid van stemmen goed in aanwezigheid van 17 stemgerechtigde leden.

¹ ALGEMENE RAAD, *Advies over de talennota "De lat hoog voor talen in iedere school"*. 11 januari 2007. Blz. 2.

² RAAD LEVENSLANG EN LEVENSBREED LEREN, *Resultaten van het Vlor-overleg over de evaluatie van het afsprakenkader NT2*. 26 september 2006.

2 Advies over een beoordelingskader en -criteria voor nieuwe taalopleidingen

2.1 Premisses inzake programmaties

De raad gaat ervan uit dat:

- ook in de toekomst, centra de mogelijkheid zullen hebben om nieuwe taalopleidingen voor te stellen en/of in te richten;
- de beoordeling van de opportuniteit van zo'n aanvraag zal gebeuren op basis van criteria waarover een maatschappelijk debat is gevoerd en die gedragen worden door de overheid en het veld; de opdracht van de raad om een voorstel van beoordelingskader uit te werken, kadert binnen dat maatschappelijk debat;
- het beoordelingskader dat tot stand komt, verdere tijdrovende procedures in de toekomst overbodig zal maken, en het volwassenenonderwijs zal toelaten sneller en gericht op nieuwe vragen of opleidingsbehoeften in te spelen;
- zodra een nieuwe taalopleiding in het aanbod volwassenenonderwijs is opgenomen, er afdwingbare afspraken zullen gemaakt worden over een rationele spreiding van het nieuwe aanbod, conform de op dat ogenblik geldende procedure;
- er ook over een rationele spreiding van het andere bestaande aanbod, afdwingbare afspraken zullen gemaakt worden, conform de op dat ogenblik geldende procedure.

2.2 Talen die het volwassenenonderwijs vandaag aanbiedt

Het aanbod volwassenenonderwijs omvat vandaag 17 verschillende *talen*, ingedeeld in 124 *taalopleidingen*. Zie tabel 1.

Tien van de 17 talen zijn uitgebouwd tot en met richtgraad 4 (Deens, Duits, Engels, Frans, Italiaans, Portugees, Spaans, Zweeds, Hebreeuws en Esperanto). De andere talen zijn slechts tot en met richtgraad 2 uitgebouwd (Arabisch, Chinees, Grieks, Japans, Pools, Russisch, Turks). De richtgraden van het volwassenenonderwijs zijn als volgt geënt op de niveaus van het Europees referentiekader voor de talen (ERK).

Niveau ERK	Richtgraad VO	Niveau Volwassenenonderwijs
-	RG1	Opstap (basiseducatie)
A1 <i>Breakthrough</i>	RG1	1.1
A2 <i>Waystage</i>	RG1	1.2
B1 <i>Threshold</i>	RG2	2.1 t.e.m. 2.4
B2 <i>Vantage</i>	RG3	3.1 - 3.2
C1 <i>Effectiveness</i>	RG4	4.1- 4.2
C2 <i>Mastery</i>	Dit is het hoogste niveau van taalvaardigheid; het is moeilijk om dit als niet- <i>native speaker</i> te bereiken.	

Voor 8 van de 17 talen zijn er, naast de “algemene” taalopleidingen, ook nog specifieke opleidingen gericht op de professionalisering van werknemers (bedrijfsgericht en juridisch taalgebruik), met name voor Deens, Duits, Engels, Frans, Italiaans, Portugees, Spaans en Zweeds. Het volwassenenonderwijs speelt hiermee in op de aanbeveling van het Europees

actieplan om werknemers de mogelijkheid te bieden die taalvaardigheden aan te scherpen die voor hun werk relevant zijn (zie verder in de tekst).

Voor één taal, met name voor Hebreeuws, bestaan er naast de “algemene” taalopleidingen, ook specifieke opleidingen gericht op het “educatieve” domein.

Voor alle talen, met uitzondering van Hebreeuws, bestaat bovendien naast het “standaard”traject, ook een “versnelde” opleiding. Deze richt zich tot hogegeschoolden, in de meeste gevallen universiteits- of hogeschoolstudenten, die (veel) minder lestijden nodig hebben om de verschillende taalbeheersingsniveaus te bereiken. De versnelde opleidingen zijn vandaag slechts tot en met richtgraad 2 uitgebouwd en zijn nog niet gemodulariseerd³. Alle andere taalopleidingen kunnen al modulair worden aangeboden.

³ Op 5 april 2007 legde de overheid bij de Vlor het raamwerk neer voor verkorte modulaire taalopleidingen (en voor NT2 ook voor verlengde modulaire opleidingen). Dit raamwerk zal, na verdere uitwerking door de inrichtende machten en na advies van de Vlor, uitmonden in opleidingsprofielen die bij Besluit van de Vlaamse Regering worden vastgelegd en die pas vanaf dat ogenblik door de centra kunnen worden geïmplementeerd (d.w.z. ten vroegste vanaf 1/9/2008).

Tabel 1: Taalopleidingen in het volwassenenonderwijs

Bron: Besluit van de Vlaamse Regering van 21 oktober 2005 betreffende de structuur van het secundair onderwijs voor sociale promotie ([bijlage XXXIV](#)), zoals gewijzigd.

		RG1	RG2	RG3	RG4
1	Arabisch	1	1	0	0
	Arabisch versnelde opleiding	1	1	0	0
2	Chinees	1	1	0	0
	Chinees versnelde opleiding	1	1	0	0
3	Deens	1	1	1	1
	Deens professioneel bedrijfsgericht	0	1	1	0
	Deens professioneel juridisch	0	0	1	1
	Deens versnelde opleiding	1	1	0	0
4	Duits	1	1	1	1
	Duits professioneel bedrijfsgericht	0	1	1	0
	Duits professioneel juridisch	0	0	1	1
	Duits versnelde opleiding	1	1	0	0
5	Engels	1	1	1	1
	Engels professioneel bedrijfsgericht	0	1	1	0
	Engels professioneel juridisch	0	0	1	1
	Engels versnelde opleiding	1	1	0	0
6	Esperanto	1	1	1	1
	Esperanto versnelde opleiding	1	1	0	0
7	Frans	1	1	1	1
	Frans professioneel bedrijfsgericht	0	1	1	0
	Frans professioneel juridisch	0	0	1	1
	Frans versnelde opleiding	1	1	0	0
8	Grieks	1	1	0	0
	Grieks versnelde opleiding	1	1	0	0
9	Hebreeuws	1	1	1	1
	Hebreeuws educatief	1	1	1	1
10	Italiaans	1	1	1	1
	Italiaans professioneel bedrijfsgericht	0	1	1	0
	Italiaans professioneel juridisch	0	0	1	1
	Italiaans versnelde opleiding	1	1	0	0
11	Japans	1	1	0	0
	Japans versnelde opleiding	1	1	0	0
12	Pools	1	1	0	0
	Pools versnelde opleiding	1	1	0	0
13	Portugees	1	1	1	1
	Portugees professioneel bedrijfsgericht	0	1	1	0
	Portugees professioneel juridisch	0	0	1	1
	Portugees versnelde opleiding	1	1	0	0
14	Russisch	1	1	0	0
	Russisch versnelde opleiding	1	1	0	0
15	Spaans	1	1	1	1
	Spaans professioneel bedrijfsgericht	0	1	1	0
	Spaans professioneel juridisch	0	0	1	1
	Spaans versnelde opleiding	1	1	0	0
	TA Latijns schrift RG1 ⁴	1	0	0	0
	Hebreeuws schrift RG1 ⁴	1	0	0	0
16	Turks	1	1	0	0
	Turks versnelde opleiding	1	1	0	0
17	Zweeds	1	1	1	1
	Zweeds professioneel bedrijfsgericht	0	1	1	0
	Zweeds professioneel juridisch	0	0	1	1
	Zweeds versnelde opleiding	1	1	0	0

Bij dit overzicht dient men een onderscheid te maken tussen, enerzijds, alle taalopleidingen die krachtens het structuurbesluit *kunnen* worden aangeboden in het volwassenenonderwijs (tabel 1) en, anderzijds, de taalopleidingen die *effectief* door de centra voor volwassenenonderwijs worden ingericht (tabel 2).

⁴ Latijns schrift wordt hier niet als een afzonderlijke taal beschouwd; het betreft een voortraject voor andersgealfabetiseerden die in het volwassenenonderwijs een vreemde taal willen leren waarvoor de kennis van het Latijns schrift vereist is (Frans, Engels, ...). Hetzelfde geldt voor Hebreeuws schrift.

Tabel 2: Welke talen worden effectief ingericht door hoeveel CVO's en op welk niveau (richtgraad)?

Bron: Departement Onderwijs, cijfers schooljaar 2005-2006⁵

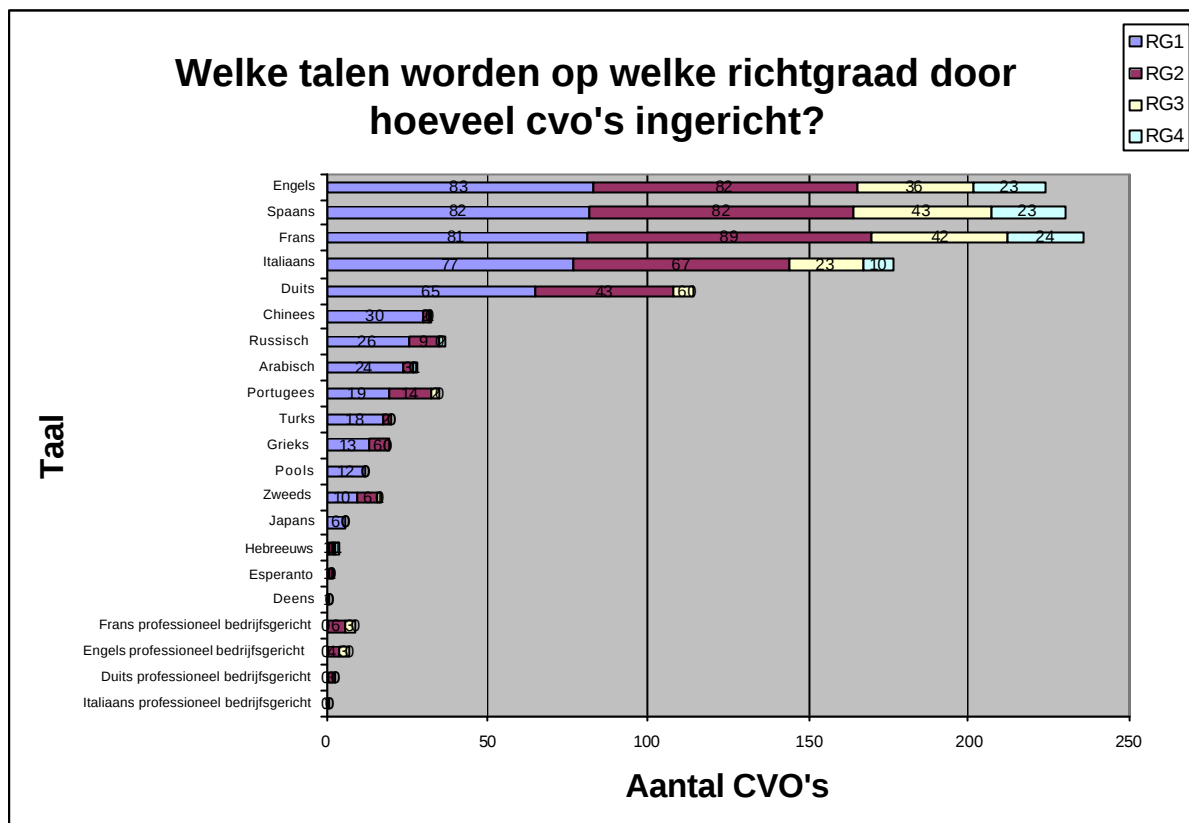
(alfabetisch op taal*)	RG1	RG2	RG3	RG4
Arabisch	24	3	0	1**
Chinees	30	2	0	1**
Deens	1	0	0	0
Duits	65	43	6	0
Duits professioneel bedrijfsgericht	0	3	0	0
Engels	83	82	36	23
Engels professioneel bedrijfsgericht	0	4	3	0
Esperanto	1	1	0	0
Frans	81	89	42	24
Frans professioneel bedrijfsgericht	0	6	3	0
Grieks	13	6	0	0
Hebreeuws	1	1	1	1
Italiaans	77	67	23	10
Italiaans professioneel bedrijfsgericht	0	1	0	0
Japans	6	0	0	0
Pools	12	0	0	0
Portugees	19	14	2	0
Russisch	26	9	0	2**
Spaans	82	82	43	23
Turks	18	2	0	0
Zweeds	10	6	1	0
	549	421	160	85

* De versnelde taalopleidingen worden hier niet afzonderlijk vermeld, omdat daarover geen afzonderlijke gegevens beschikbaar zijn. Deze cijfers zitten vervat in de aantallen van RG1 en RG2.

**Richtgraad 4 is voor deze talen uitdovend: het niveau was niet gelinkt aan het Europees referentiekader voor de talen.

⁵ De cijfers voor het schooljaar 2006-2007 zijn ook beschikbaar, maar worden in dit document niet weerhouden, en dit om twee redenen. Ten eerste omdat voor het aantal cursisten per taalopleiding, de laatst beschikbare gegevens die van het schooljaar 2005-2006 zijn (zie tabel 3): cursistenaantallen van 2005-2006 vergelijken met aanbodgegevens van 2006-2007 zou een vertekend beeld geven. Ten tweede omdat de aanbodgegevens van het schooljaar 2006-2007 op zich ook een vertekend beeld geven: tal van centra hebben in het vooruitzicht van het nieuwe decreet volwassenenonderwijs, gebruik gemaakt van de tot 1 maart 2007 bestaande vrijheid van programmatie om zich de onderwijsbevoegdheid te verzekeren voor een aantal bijkomende taalopleidingen. De uitbreiding situeert zich voornamelijk op richtgraad 1(Chinees, Pools,...) en op het vlak van de professioneel juridische taalopleidingen. Het is niet duidelijk of zij die opleidingen ook de komende jaren nog effectief zullen aanbieden.

Grafiek 1: Welke talen worden effectief ingericht door de CVO's en op welke richtgraad (gesorteerd op aantal CVO's die richtgraad 1 aanbieden)

In de referteperiode 1/2/2005-31/1/2006 volgden in totaal 84 498 cursisten in de centra voor volwassenenonderwijs een taalopleiding. Zie tabel 3. Spaans, Frans en Engels zijn de koplopers (met grofweg respectievelijk 24000-21000-16000 cursisten). Daarna volgen Italiaans en Duits (9000 – 3000 cursisten). Arabisch, Chinees, Russisch en Portugees worden elk door meer dan 1000 cursisten gevolgd. Turks, Grieks, Japans, Zweeds, Pools en Hebreeuws spreken elk enkele honderden cursisten aan. Deens amper 16, Esperanto nog maar 13. Een 400-tal cursisten volgt specifieke professioneel bedrijfsgerichte taalopleidingen.

Tabel 3: Aantal cursisten per taal(opleiding)

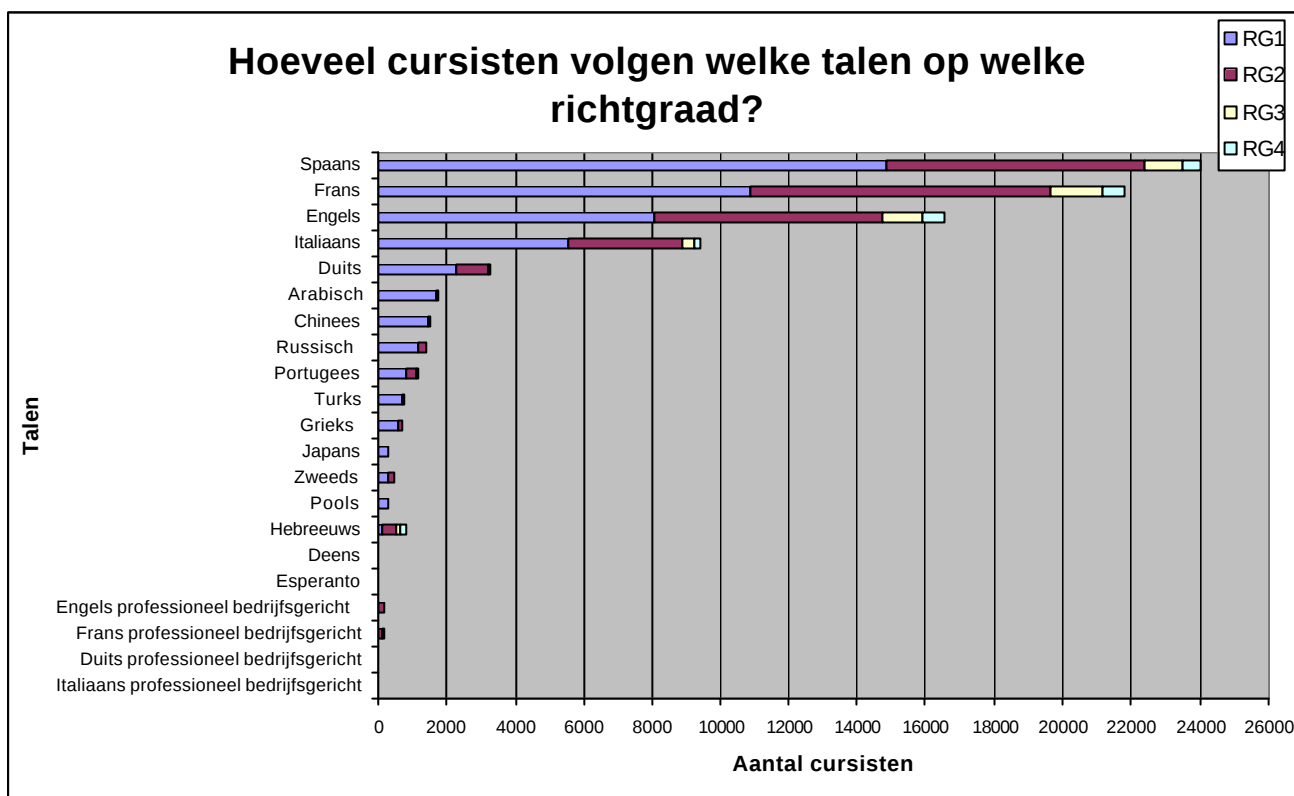
Bron: Statistisch jaarboek van het Vlaams onderwijs schooljaar 2005-2006

	RG1	RG2	RG3	RG4	Totaal
Spaans	14846	7540	1091	523	24000
Frans	10926	8714	1546	597	21783
Engels	8028	6714	1162	643	16547
Italiaans	5551	3284	418	172	9425
Duits	2246	947	86	0	3279
Arabisch	1665	51	0	18	* 1734
Chinees	1444	52	0	4	* 1500
Russisch	1160	225	0	28	* 1413
Portugees	800	324	18	0	1142
Turks	718	47	0	0	765
Grieks	554	118	0	0	672
Japans	296	0	0	0	296
Zweeds	294	152	0	0	446
Pools	287	0	0	0	287
Hebreeuws	111	431	108	142	792
Deens	16	0	0	0	16
Esperanto	7	6	0	0	13
Duits professioneel bedrijfsgericht	0	28	0	0	28
Engels professioneel bedrijfsgericht	0	155	26	0	181
Frans professioneel bedrijfsgericht	0	127	48	0	175
Italiaans professioneel bedrijfsgericht	0	4	0	0	4
	48967	28919	4503	2127	84498**

* Richtgraad 4 is voor deze talen in afbouw: het aanbod situeerde zich in de feiten op het niveau richtgraad 2.

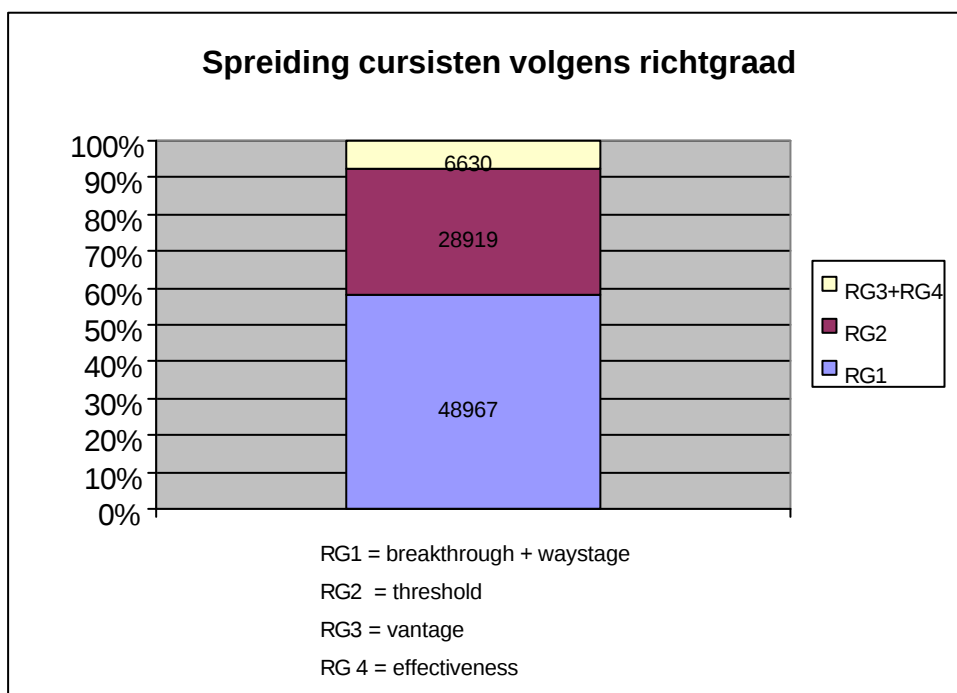
** Dit totaal verschilt van dat van de onderwijsstatistieken, omdat in statistieken ook nog de opleiding Frans voor commercieel gebruik is opgenomen, die in 2005-2006 nog 40 cursisten telde. Deze opleiding is echter niet meer opgenomen in de laatste versie van het structuurbesluit en kan dus vandaag niet meer ingericht worden. Deze cursisten zullen voortaan wellicht terug te vinden zijn in de opleidingen "professioneel bedrijfsgericht". In de tabel is ook de opleiding Latijns schrift (met 18 cursisten) niet opgenomen (zie ook voetnoot 4 op blz. 7).

Grafiek 2: Aantal cursisten per taal(opleiding)

De overgrote meerderheid van de deelnemers (92,2%) volgt een opleiding tot en met richtgraad 2 (*breakthrough, waystage, threshold*); een minderheid (7,8%) spijktert zijn talenkennis bij tot en met de hogere taalbeheersingsniveaus (*vantage, effectiveness*). Zie grafiek 3. Tabel 3 en grafiek 2 geven een meer genuanceerd beeld per taal.

Grafiek 3: Spreiding cursisten volgens richtgraad

Er is een sterke correlatie tussen het aantal deelnemers en het aantal centra die een bepaalde taalopleiding aanbieden. Zowat alle centra met onderwijsbevoegdheid voor het studiegebied talen, bieden de lagere taalbeheersingsniveaus aan, en dan voornamelijk voor de meest gevolgde talen. Talen waarnaar weinig vraag is, worden ook door weinig centra aangeboden. Grafiek 1 (aantal centra per taal) en grafiek 2 (aantal cursisten per taal) zijn volledig gelijklopend.

2.3 Levenslang talen leren als uitgangspunt

In wat volgt tracht de raad aan te tonen waarom het voor de Vlaamse overheid opportuun is om te investeren in de uitbreiding van het talenaanbod in het volwassenenonderwijs.

2.3.1 De lat hoog voor talen in iedere school

In zijn talennota benadrukt de minister de vreemdetalenkennis als een belangrijke troef voor Vlaanderen. Alhoewel de talennota het volwassenenonderwijs buiten beschouwing laat, ziet de Vlor het Vlaamse talenbeleid toch vanuit een perspectief van levenslang en levensbreed leren. In het leerplichtonderwijs worden twee, maximum drie vreemde talen aangeboden. Wat daar is gestart kan verder lopen in het volwassenenonderwijs op verschillende momenten in iemands leven: herhalend of opfrissend, verdiepend en uitbreidend. Voor dit laatste is het belangrijk dat de waaier van talenkeuzes in het volwassenenonderwijs ruim gevarieerd is en het palet zich aanpast aan noden die om culturele, persoonlijke en economische redenen ontstaan.

2.3.2 Het leren van talen en de taalverscheidenheid bevorderen

Vanuit Europa wordt er sinds 2000 onder de vorm van resoluties veel aandacht geschonken aan het verwerven van verschillende talen en het ontwikkelen van een taalbeleid. De Europese Commissie ontwikkelde een actieplan “Het leren van talen en de taalverscheidenheid bevorderen”, met daarin drie belangrijke doelstellingen: het levenslang leren van talen, het verbeteren van het talenonderwijs en het creëren van een taalvriendelijke omgeving⁶.

Volgende aanbevelingen uit het actieplan van de Europese Commissie zijn ook relevant in het kader van de opdracht van de raad.

1° Alle volwassenen moeten worden gestimuleerd om vreemde talen te blijven leren en daarvoor moeten er de nodige faciliteiten zijn. Niet alleen moeten werknemers die taalvaardigheden kunnen aanscherpen die voor hun werk relevant zijn. Ook de kennis van andere culturen en talen moet men blijven bevorderen.⁷

2° Talen leren moet ook haalbaar zijn voor mensen met bijzondere behoeften. Europa benadrukt dat talen leren voor iedereen is. Slechts een heel kleine minderheid kan tengevolge van lichamelijke, mentale of andere eigenschappen geen talen leren. In gewone scholen en opleidingsinstituten wordt steeds vaker gezorgd voor faciliteiten ten behoeve van mensen met bijzondere behoeften. Toch kunnen deze mensen in een aantal gevallen nog steeds geen taallessen volgen. Europa stelt dat er nog meer goede praktijken kunnen

⁶ COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP, *Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het economisch en sociaal comité en aan het comité van de regio's. Het leren van talen en de taalverscheidenheid bevorderen: actieplan 2004-2006*. 24 juli 2003.

⁷ Ibidem, blz. 9: “talen leren voor volwassenen”.

worden ontwikkeld op het gebied van taalonderwijs aan mensen met bijzondere behoeften en dat er moet voor nieuwe methoden worden gezorgd om het onderricht van vreemde talen aan deze groep mensen te vergemakkelijken.⁸

3° Europa hecht ook veel belang aan de taalverscheidenheid. Om die te bevorderen moeten scholen, universiteiten, centra voor volwassenenonderwijs en bedrijven actief worden gestimuleerd om een *zo groot mogelijk aantal talen* aan te bieden ("officiële", regionale en minderheidstalen, talen van migrantengemeenschappen of gebarentalen⁹). De uitbreiding van de Europese Unie levert een rijkdom aan talen van verschillende taalfamilies op. Europa pleit ervoor dat de lidstaten bijzondere inspanningen zouden leveren om ervoor te zorgen dat meer mensen *de talen van de nieuwe lidstaten* leren¹⁰.

4° Europa pleit tenslotte ook voor een klimaat van taalvriendelijkheid, waarbij

- de behoeften van alle taalgebruikers ten volle worden geëerbiedigd,
- de bestaande verscheidenheid van talen en culturen zinvol wordt benut,
- een gezonde vraag naar een rijk aanbod aan mogelijkheden om talen te leren, wordt gewaarborgd¹¹.

2.3.3 Meertaligheid voor meer economische slagkracht

De Europese Commissie stelt vast dat jaarlijks duizenden Europese bedrijven zakencontracten mislopen omwille van onvoldoende taalvaardigheden. Een studie terzake¹² suggereert dat er voor zelfstandige ondernemers in Europa een enorm potentieel is om hun exportmogelijkheden te vergroten: de Europese interne markt is met zijn 500 miljoen consumenten immers de grootste ter wereld. Europa wil dan ook meertaligheid in het hart van de Lissabon-strategie plaatsen voor meer economische groei en meer jobs¹³.

Ook voor de Vlaamse economie is het een bijkomende troef wanneer ondernemers de taal van de handelspartner spreken. Men stelt vast dat bedrijven doorgaans slechts contacten leggen met landen waarvan zij de taal kennen. Andere vreemdetalenkennis binnenhalen in een bedrijf kan een hefboom zijn om nieuwe markten te verkennen.

Ook al kan het Engels in de internationale handelscontacten dikwijls als gemeenschappelijke voertaal gehanteerd worden, toch biedt de kennis van de taal van de zakenpartner een meerwaarde. Als een bedrijf op een nieuwe (anderstalige) markt wil doordringen, moet het nog altijd over een goede kennis van de taal van de partner beschikken. Om succesvol en duurzaam te ondernemen is het belangrijk om de lokale gewoonten, normen, attitudes en

⁸ Ibidem, blz. 9 : Talen leren voor mensen met bijzondere behoeften.

⁹ Het volwassenenonderwijs heeft een aanbod Vlaamse Gebarentaal. Dit is ondergebracht in het studiegebied Bijzondere Educatieve Noden.

¹⁰ COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP, *Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het economisch en sociaal comité en aan het comité van de regio's. Het leren van talen en de taalverscheidenheid bevorderen: actieplan 2004-2006*. 24 juli 2003. Blz. 9-10: Het taalaanbod.

¹¹ Ibidem, blz. 12-13: "Een taalvriendelijke omgeving creëren" en "Een alomvattende benadering van taalverscheidenheid".

¹² Het betreft een studie van december 2006, uitgevoerd door CILT (het nationaal taalexpertisecentrum van het Verenigd Koninkrijk) in opdracht van de Europese commissie: *ELAN: Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise*.

¹³ DAVID HICKS, *European Commission: Multilingualism boosts European competitiveness, moving from multiculturalism to interculturalism*. Brussel, 23 februari 2007 (www.eurolang.net). Zie ook LEONARD ORBAN, *Multilingualism is in the genetic code of the Union*. Brussel, 27 februari 2007 (<http://europa.eu/rapid/>). Deze laatste wijst erop dat tal van hulpverlenende organisaties, zowel in de openbare als de private sector, in het kader van integratieprogramma's voor migranten, er nood aan hebben de talen van migranten te kennen, inzonderheid voor klachtenbehandeling, en hulpverlening in crisissituaties.

taal te kennen. Interculturele communicatie is essentieel¹⁴. Informele contacten en *social talk* voor en na de formele besprekingen zijn minstens even belangrijk voor het binnenhalen van contracten.

De bedrijfswereld pleit ervoor dat de Vlaamse overheid in het onderwijsaanbod verder zou kijken dan de traditionele internationale talen, en de aandacht voor intercultureel management in het onderwijs- en vormingsaanbod zou versterken¹⁵.

2.3.4 De maatschappelijke return van levenslang talen leren

Investeren in de persoonlijke ontwikkeling van mensen komt ook ten goede aan de ruimere samenleving, ook al is die maatschappelijke return moeilijk te berekenen.

De belangrijkste redenen waarom volwassenen een nieuwe taal willen leren, zijn persoonlijke interesse en zelfontplooiing, sociale contacten en mobiliteit¹⁶.

Talenkennis wordt door de cursisten zelf ook aangestipt als een belangrijk element in de interculturaliteit en de dialoog tussen de verschillende culturen¹⁷. Vreemde talen leren is immers ook kennismaken met andere leef- en denkpatronen. Het bevordert het begrip en het respect voor andere culturen en het levert een positieve bijdrage voor het realiseren van een verdraagzame multiculturele samenleving. 2008 wordt trouwens ook het Europees jaar van de interculturele dialoog.

Ook de economische return van vreemdetalenkennis is aanzienlijk. Hoeveel buitenlandse transacties mislukken er niet omdat de onderhandelaren de taal van de handelspartner-gastheer niet spreken? (zie ook punt 2.3.3 hierboven).

Een ander belangrijk maatschappelijk effect van het talenaanbod van het volwassenenonderwijs, is dat het de sociale cohesie bevordert door mensen met een verschillend gedachtegoed, van verschillende strekkingen en sociale achtergronden, en van verschillende generaties samen te brengen in een opbouwende en dialogerende sfeer.

2.4 Een kader voor nieuwe taalopleidingen

De raad maakt een onderscheid tussen, enerzijds, talen die het volwassenenonderwijs vandaag nog niet aanbiedt en, anderzijds, aanvullende of meer specifieke of gediversifieerde opleidingen binnen het bestaande talenaanbod.

De raad schetst hieronder voor elk van beide een mogelijk kader.

¹⁴ VOKA, VEV EN KAURI, *Kompas voor duurzaam internationaal ondernemen*. November 2005. Blz. 16.

¹⁵ VOKA, *Studie 01 Internationaler ondernemen. Kansen voor Vlaanderen*. September 2005. Blz. 29.

¹⁶ *Klasse voor Leerkrachten* 88 (oktober 1998, p. 38-39) vermeldt een onderzoek van de UIA. De voornaamste reden die de ondervraagden in het onderzoek van de UIA aanhalen om in de toekomst een taal te leren is persoonlijke interesse (40 %). Dan volgen vakantie (23 %) en zelfontplooiing (22 %). Een enquête uitgevoerd bij de cursisten van het CVO Centrum voor Levende Talen in Leuven, en opgesteld in samenwerking met de Dienst Universitair Onderwijs van de KUL, levert gelijkaardige resultaten op: persoonlijke interesse, sociale contacten, mobiliteit vormen de top-drie van de redenen om een nieuwe taal aan te leren.

¹⁷ Bron: DUO/ICTO, *Analyses motivatie- enquête Centrum voor Levende Talen. Resultaten van de bevraging in december 2003*.

2.4.1 Voor talen die het volwassenenonderwijs vandaag niet aanbiedt

Volgens het Europese actieplan, moet het aanbod bestaan uit de *kleinere en grotere Europese talen, regionale, minderheids- en migrantentalen, talen met een 'nationaal' statuut en de talen van onze belangrijkste handelspartners wereldwijd*.

De raad onderschrijft het belang dat Europa hecht aan taalverscheidenheid. Hij is van oordeel dat, om de culturele en taalkundige rijkdom in de toekomst te garanderen, een actief beleid o.m. op het vlak van talenonderwijs noodzakelijk is.

De raad acht het belangrijk dat iedereen in het levenslang en levensbreed leren een ruim en divers palet aan talenkennis kan blijven ontwikkelen.

De Europese en Vlaamse context indachtig, zal de raad in wat hierna volgt, trachten af te bakenen in hoeverre het volwassenenonderwijs in Vlaanderen hierop moet/kan inspelen en met welke talen het aanbod in principe zou moeten kunnen uitgebreid worden (zie verder punt 2.4.1.1 tot en met 2.4.1.7). De raad tracht in punt 2.4.1.8 ook de budgettaire consequenties van nieuwe taalopleidingen in het volwassenenonderwijs te becijferen.

2.4.1.1 De lidstaten en de officiële talen van de Europese Unie¹⁸

 België	 Bulgarije	 Cyprus	 Denemarken	 Duitsland	 Estland
 Finland	 Frankrijk	 Griekenland	 Hongarije	 Ierland	 Italië
 Letland	 Litouwen	 Luxemburg	 Malta	 Nederland	 Oostenrijk
 Polen	 Portugal	 Roemenië	 Slovenië	 Slowakije	 Spanje
 Tsjechië	 Verenigd Koninkrijk	 Zweden			

De Europese Unie telt vandaag 23 officiële talen: Bulgaars (sedert januari 2007), Deens, Duits, Engels, Ests, Fins, Frans, Grieks, Hongaars, Iers, Italiaans, Lets, Litouws, Maltees, Nederlands, Pools, Portugees, Roemeens (sedert januari 2007), Sloveens, Slowaaks, Spaans, Tsjechisch, Zweeds.¹⁹

¹⁸ Opmerking: Niet alle officiële talen van de EU-lidstaten hebben het statuut van "officiële taal van de EU". Voorbeelden: Luxemburgs (één van de drie officiële talen van het Groot-Hertogdom Luxemburg, naast Frans en Duits), Turks (officiële taal van Cyprus, naast het Grieks).

¹⁹ Bron: <http://www.europa.eu>.

Van deze 23 talen – 22 indien men Nederlands buiten beschouwing laat - biedt het volwassenenonderwijs er vandaag 10 aan (met name de onderlijnde talen hierboven)²⁰.

Conclusie van de raad: het volwassenenonderwijs moet in principe alle officiële talen van de EU kunnen aanbieden.

Motivatie: zie 2.3.2

2.4.1.2 De officiële talen van de kandidaat-lidstaten voor de EU

[Kroatië](#)

[Turkije](#)

[Voormalige
Joegoslavische
Republiek Macedonië](#)

Kroatisch, Turks en Macedonisch zijn de officiële talen van de huidige kandidaat-lidstaten.

Van deze 3 talen, biedt het volwassenenonderwijs er vandaag één aan, nl. Turks.

Conclusie van de raad: het volwassenenonderwijs moet in principe de officiële talen van kandidaat-lidstaten van de EU kunnen aanbieden. Motivatie: zie 2.3.2

2.4.1.3 Migrantentalen binnen de EU

De grote verscheidenheid aan talen in de EU-lidstaten neemt ook toe omwille van de migrantenstromen.

De samenleving wordt steeds multicultureler. Het Europees actieplan hecht in het talenaanbod ook belang aan migrantentalen.

In het Vlaams Gewest is 5,2% van de bevolking van vreemde nationaliteit; in het Waals Gewest 9,2% en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 26,9%²¹.

Tabel 4: Toptien van de buitenlandse nationaliteiten in België op 1 januari 2006

Bron: FOD Economie, Afdeling Statistiek - Bevolkingsstatistieken

<i>Herkomstland</i>	<i>Stand 1-01-2006</i>	<i>Rangnummer</i>
NEDERLAND	96.992	1
MAROKKO	26.456	2
ITALIE	22.733	3
TURKIJE	18.982	4
FRANKRIJK	18.082	5
VERENIGD KONINKRIJK	12.177	6
DUITSLAND	11.748	7
SPANJE	10.080	8
PORTUGAL	6.690	9
POLEN	5.772	10

²⁰ Nederlands wordt hier buiten beschouwing gelaten, vermits Nederlands voor anderstaligen in het volwassenenonderwijs in een apart studiegebied is ondergebracht, en niet het voorwerp uitmaakt van dit advies.

²¹ Bron: FOD Economie, Afdeling statistiek, Bevolkingsstatistieken. Gegevens van 1 januari 2006.

Tabel 5: Overige landen van herkomst – cijfers op 1 januari 2006

Bron: FOD Economie, Afdeling Statistiek - Bevolkingsstatistieken

<i>Herkomstland</i>	<i>Stand 1-01- 2006</i>	<i>Rangnummer</i>
SERVIE EN MONTENEGRO (EX JOEG.)	4.225	11
U.S.A.	4.149	12
GRIEKENLAND	3.598	13
CHINA VOLKSREP.	3.524	14
INDIA	3.309	15
RUSLAND / FED. VAN /	2.867	16
CONGO DEM.REP.	2.696	17
THAILAND	2.077	18
ROEMENIE	1.880	19
BULGARIJE	1.633	20
FILIPPIJNEN	1.579	21
PAKISTAN	1.437	22
SLOWAKIJE	1.278	23
IERLAND	1.259	24
ZWEDEN	1.177	25
JAPAN	1.138	26
TUNESIE	1.126	27
ALGERIJE	1.109	28
DENEMARKEN	1.080	29
ISRAEL	1.020	30
BRAZILIE	962	31
FINLAND	905	32
OOSTENRIJK	903	33
MACEDONIE (EX JOEG. REP)	819	34
CANADA	771	35
ZWITSERLAND	754	36
TSJECH.REP.	662	37
HONGARIJE	631	38
KAMEROEN	581	39
BOSNIE-HERZEGOWINA	571	40
LUXEMBURG	566	41
OCEANIE	420	42
KROATIE	277	43
LETLAND	245	44
LITOUWEN	158	45
SLOVENIE	113	46
ESTLAND	100	47
MALTA	55	48
CYPRUS	52	49

Vandaag biedt het volwassenenonderwijs heel de top tien van migrantentalen aan. Dit verklaart wellicht waarom Turks, Arabisch en Pools deel uitmaken van het huidige aanbod. Het volwassenenonderwijs biedt ook een aantal talen aan van minder talrijke migrantengemeenschappen (zie tabel 5): Grieks, Chinees, Russisch, Zweeds, Japans, Deens.

Dit talenaanbod trekt niet alleen “autochtone” cursisten aan die uit persoonlijke interesse zich willen verdiepen in andere talen en culturen. Het spreekt ook migranten van de tweede en derde generatie aan die hun oorspronkelijke taal en cultuur willen herontdekken. Het volwassenenonderwijs is voor hen een vorm van “OETC” (Onderwijs in de eigen taal en cultuur).

Recentere en numeriek minder belangrijke migrantenstromen (zie tabel 5) vanuit de Balkan, Roemenië, Thailand,... hebben echter tot op vandaag geen aanleiding gegeven tot een uitbreiding van het talenaanbod.

Conclusie van de raad:

Op voorwaarde dat de minister de visie van de raad volgt over de uitbreiding van het aanbod met de officiële talen van de EU en haar kandidaat-lidstaten, is de raad van oordeel dat het bestaande aanbod aan migrantentalen in het volwassenenonderwijs geen verdere uitbreiding behoeft: enerzijds zijn, op basis van de beschikbare gegevens – zie tabel 5 – de andere migrantenstromen te beperkt van omvang om voldoende instroom te genereren; anderzijds zal een aantal migrantentalen (zoals bijv. Roemeens) toch kunnen worden aangeboden omdat het aan andere criteria beantwoordt.

2.4.1.4 Minderheidstalen in de EU die geen officieel erkende landstalen zijn

Binnen het spectrum van de EU-lidstaten, worden volgende minderheidstalen gesproken, die in geen enkele lidstaat als officiële *nationale* taal zijn erkend. Dit zijn: Albanees (Italië), Baskisch (Frankrijk, Spanje), Bretoens, Occitaans en Corsicaans (in Frankrijk), Schots en Welsh (in Groot-Brittannië), Fries (Nederland), Friulisch, Ladin en Sardisch (in Italië), Sorbisch (Duitsland), Catalaans, Gallicisch en Aragonees (die, samen met het Baskisch, wel officiële *regionale* talen zijn in Spanje).

De Europese Commissie financiert verschillende projecten die de kennis en het leren van zogenaamde “regionale” en “minderheidstalen” bevorderen. Europa moedigt de nationale en regionale autoriteiten ook aan om, elk voor hun land of regio, bijzondere aandacht te schenken aan maatregelen ter ondersteuning van taalgemeenschappen waarvan het aantal native speakers van generatie tot generatie daalt²².

Van deze regionale en minderheidstalen biedt het volwassenenonderwijs er vandaag geen enkele aan.

Conclusie: de raad acht het niet de opdracht van het volwassenenonderwijs om voor deze talen in de toekomst een aanbod te verzorgen.

²² COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN. *Het leren van talen en de taalverscheidenheid bevorderen: actieplan 2004-2006*. Blz. 13.

2.4.1.5 De officiële talen van andere Europese landen

[Albanië](#)

[Andorra](#)

[Bosnië-
Herzegovina](#)

[IJsland](#)

[Liechtenstein](#)

[Moldavië](#)

[Monaco](#)

[Montenegro](#)

[Noorwegen](#)

[Oekraïne](#)

[Rusland](#)

[San Marino](#)

[Servië](#)

[Vaticaanstad](#)

[Wit-Rusland](#)

[Zwitserland](#)

Andere officiële talen in Europese landen die niet behoren tot de EU, zijn: Albanees (Albanië), Catalaans (Andorra), Bosnisch (Bosnië-Herzegovina), Servisch (Bosnië-Herzegovina, Montenegro, Servië), Kroatisch (Bosnië-Herzegovina), IJslands (IJsland), Noors (Noorwegen), Oekraïens (Oekraïne), Russisch (Rusland), Romanche (Zwitserland).

Van deze talen biedt het volwassenenonderwijs er vandaag één aan, met name Russisch, wellicht omwille van het politiek en economisch belang van de voormalige Sovjetunie als wereldmacht.

Conclusie van de raad:

De raad acht het bestaande aanbod van talen van andere Europese landen voldoende; verdere uitbreiding vindt hij enkel opportuun om economische redenen (zie punt 2.4.1.7).

2.4.1.6 De officiële talen van landen buiten Europa

Het volwassenenonderwijs biedt vandaag 4 niet-Europese talen aan (Esperanto buiten beschouwing gelaten): Arabisch, Chinees, Japans en Hebreeuws.

Conclusie:

De raad acht het bestaande aanbod van talen van landen buiten Europa voldoende; verdere uitbreiding vindt hij enkel opportuun om economische redenen (zie punt 2.4.1.7).

2.4.1.7 Talen van handelspartners

Buiten het reeds bestaande aanbod en de mogelijke uitbreiding daarvan met de officiële talen van de EU en haar kandidaat-lidstaten (zie hoger in de tekst), kan de raad vandaag geen exhaustieve oplijsting geven van andere talen waaraan bedrijven in Vlaanderen nood zouden kunnen hebben.

Conclusie van de raad:

Als algemene regel stelt de raad voorop dat, wanneer een sector of een bedrijf te kennen geeft dat het nood heeft een nieuwe taal, het volwassenenonderwijs hierop zou kunnen ingaan.

De raad meent evenwel dat dit in een eerste fase kan gebeuren onder de vorm van contractonderwijs. De raad geeft hiervoor twee argumenten:

- het kan gaan om een nood die gebonden is aan één enkel bedrijf en sterk beperkt is in de tijd (bijv. éénmalig);
- de opleiding die bedrijven in dergelijke gevallen vragen, veronderstelt vaak een aanpak op maat, zowel naar inhoud, als naar aantal lestijden.

De procedures en de kosten-batenbalans om hieraan via een regulier aanbod volwassenenonderwijs tegemoet te komen, staan enerzijds niet in verhouding tot de vraag, en vormen anderzijds wellicht ook niet het meest passende antwoord op die vraag.

De raad acht het wel wenselijk dat een taalopleiding die gedurende meerdere jaren in de vorm van contractonderwijs bewezen heeft een min of meer constant aantal cursisten aan te trekken, in het reguliere aanbod van het volwassenenonderwijs wordt opgenomen. De raad gaat ervan uit dat die opleiding in dat geval zijn maatschappelijke relevantie zelf heeft bewezen.

De raad geeft hiervoor de volgende argumenten:

- Ten aanzien van de deelnemers heeft contractonderwijs het grote nadeel dat het heel wat duurder is en bijgevolg niet voor iedereen betaalbaar. Door de opleiding op te nemen in het reguliere aanbod van het volwassenenonderwijs, zullen ook minder bevoorrechte groepen van dit aanbod gebruik kunnen maken (lagere deelnamekost, mogelijkheid voor bepaalde doelgroepen tot vrijstelling of vermindering van inschrijvingsgeld, enz.).
- Door de opleiding op te nemen in het reguliere aanbod volwassenenonderwijs, kan zij ook verder geprofessionaliseerd worden (afstemming op de opleidingsprofielen van het volwassenenonderwijs, kwaliteitszorg,...).

2.4.1.8 Budgettaire consequenties van de voorgestelde uitbreiding van het talenaanbod in het volwassenenonderwijs

In onderstaande paragraaf tracht de raad in te schatten hoeveel de **maximale** budgettaire meerkost per bijkomende taal in het volwassenenonderwijs voor de overheid zou bedragen.

De kost voor de overheid behelst in het volwassenenonderwijs vrijwel uitsluitend leraarsuren. Het benodigde aantal leraarsuren wordt bepaald door enerzijds, het aantal cursisten en het aantal gevolgde deelnemersuren; en anderzijds het aantal aanbiedende CVO's.

Voor zijn prognose, vertrekt de raad van de gegevens van de 5 minst gevolgde talen die vandaag in het volwassenenonderwijs worden aangeboden (Esperanto buiten beschouwing gelaten): Deens, Pools, Japans, Zweeds en Grieks (zie tabel 6).

Tabel 6: Aantal cursisten en aantal aanbiedende CVO's per taal

Taal	Aantal cursisten per richtgraad					Totaal aantal cursisten per taal	Aantal CVO's	Gemiddeld aantal cursisten per taal per cvo
	RG1	RG2	RG3	RG4	P.B.*			
Esperanto	7	6	0	0	-	13	1	13
Deens	16	0	0	0	0	16	1	16
Pools	287	0	-	-	-	287	12	24
Japans	296	0	-	-	-	296	6	49
Zweeds	294	152	0	0	0	446	10	45
Grieks	554	118	-	-	-	672	13	52
Turks	718	47	-	-	-	765	18	43
Hebreeuws	111	431	108	142	-	792	1	792
Portugees	800	324	18	0	0	1142	19	60
Russisch	1160	225	-	28	-	1413	26	54
Chinees	1444	52	-	4	-	1500	30	50
Arabisch	1665	51	-	18	-	1734	24	72
Duits	2246	947	86	0	28	3307	65	51
Italiaans	5551	3284	418	172	4	9429	77	122
Engels	8028	6714	1162	643	181	16728	83	202
Frans	10926	8714	1546	597	175	21958	89	247
Spaans	14846	7540	1091	523	0	24000	82	293

* professioneel bedrijfsgericht

Op basis van tabel 6, stelt de raad vast dat, ondanks de vrijheid van programmatie binnen het studiegebied, die van 1999 tot en met 2006 van toepassing was, er tot en met het schooljaar 2005-2006:

- slechts één centrum is dat Deens aanbiedt, en dit enkel op richtgraad 1;
- respectievelijk slechts 6 en 12 centra zijn die Japans en Pools aanbieden, eveneens beperkt tot richtgraad 1;
- respectievelijk slechts 10 en 13 centra zijn die Zweeds en Grieks aanbieden, beperkt tot richtgraad 1 en 2.

Daar waar meerdere CVO's de taal aanbieden, zijn er gemiddeld ongeveer 50 cursisten per CVO, met uitzondering van Pools, waar het gemiddeld aantal cursisten per CVO slechts 24 bedraagt.

Het gemiddelde van ongeveer 50 à 70 cursisten per taal per CVO is overigens ook van toepassing op de meeste andere talen (Turks, Portugees, Russisch, Chinees, Arabisch en Duits). Alleen voor de meest gevolgde talen (Italiaans, Engels, Frans, Spaans) ligt het gemiddeld aantal cursisten per CVO gevoelig hoger (tussen de 100 à 300).

Door extrapolatie van de gegevens in tabel 6, meent de raad te mogen veronderstellen dat:

- nieuwe talen in het volwassenenonderwijs slechts een beperkt aantal cursisten zullen aantrekken, en dan nog voornamelijk, zoniet uitsluitend, voor richtgraad 1;
- nieuwe talen slechts door een beperkt aantal CVO's zullen kunnen aangeboden worden (bijv. één per werkingsgebied van een consortium of zelfs één per provincie).

Afhankelijk van de moeilijkheidsgraad van de nieuwe talen, zal het aantal lestijden voor richtgraad 1 tussen 240 en 480 lestijden bedragen²³.

Tabel 7: Maximale budgettaire meerkost per bijkomende taal

Aantal lestijden nodig voor RG1	Maximum aantal benodigde leraarsuren per taal in FTE per CVO	Maximum aantal benodigde leraarsuren per taal in FTE	
		Verondersteld maximum aantal aanbieders = 6 (bijv. 1 CVO per provincie ²⁴)	Verondersteld maximum aantal aanbieders = 13 (bijv. 1 CVO per werkingsgebied van een consortium)
Indien RG1 = 240lt	6/20 = 0,3 FTE	36/20 = 1,8 FTE	78/20 = 3,9 FTE
Indien RG1 = 360lt	9/20 = 0,45 FTE	54/20 = 2,7 FTE	117/20 = 5,85 FTE
Indien RG1 = 480lt	12/20 = 0,6 FTE	72/20 = 3,6 FTE	156/20 = 7,8 FTE

Deze becijfering is puur theoretisch; de raad vermoedt eerder dat, net zoals voor Deens, het aantal CVO's dat de bijkomende nieuwe talen zal aanbieden, zich in de praktijk tot één of twee zal beperken.

De maximaal begrote meerkost (zie laatste kolom van tabel 7) zou pas bereikt worden wanneer minimum 780 cursisten aan richtgraad 1 zouden deelnemen²⁵. De raad acht de kans daartoe quasi nihil, vermits zelfs van de talen die al worden aangeboden in het volwassenenonderwijs, 7 van de 17 talen minder deelnemers tellen (cf. tabel 3).

Conclusie van de raad:

Mits afdwingbare afspraken over een rationele spreiding van het nieuwe aanbod (zie premisses inzake programmaties onder punt 2.1 blz. 5) is de raad van oordeel dat de meerkost van een bijkomend talenaanbod in het volwassenenonderwijs uiteindelijk minimaal is en budgettair perfect beheersbaar.

²³ Zie opleidingsprofielen moderne vreemde talen op de [website van de Entiteit Curriculum](#). In het huidige talenaanbod onderscheidt het volwassenenonderwijs voor het aantal lestijden in richtgraad 1, drie groepen op basis van hun moeilijkheidsgraad:

- richtgraad 1 = 240 lestijden voor: Deens, Duits, Engels, Frans, Italiaans, Portugees, Spaans, Zweeds;
- richtgraad 1 = 360 lestijden voor: Grieks, Pools, Russisch, Turks
- richtgraad 1 = 480 lestijden voor: Arabisch, Chinees, Japans, Hebreeuws.

²⁴ 5 Vlaamse provincies + Brussels Hoofdstedelijk Gewest

²⁵ De raad berekende dit als volgt: gesteld dat:

- de deler voor het studiegebied talen, richtgraad 1&2, 15 bedraagt, en de centra dit aantal als minimale groepsgrootte zoveel mogelijk nastreven, en
- een nieuwe taal ook effectief 13x wordt aangeboden,
- richtgraad 1 4 modules van 120 lestijden omvat,
- dan moeten er al (15 x 13 x 4 =) 780 cursisten ingaan op het nieuwe taalaanbod, vooraleer de in tabel 7 becijferde maximale budgettaire meerkost wordt bereikt.

2.4.2 Voor talen die het volwassenenonderwijs vandaag al aanbiedt

2.4.2.1 De opportuniteit van bijkomende richtgraden voor talen die nu slechts tot en met richtgraad 2 zijn ontwikkeld

Zeven van de 17 talen die het volwassenenonderwijs vandaag aanbiedt, zijn slechts tot en met richtgraad 2 uitgebouwd, met name: Arabisch, Chinees, Grieks, Japans, Pools, Russisch, Turks.

Uit de cijfergegevens over het huidige aanbod, meer bepaald de effectief ingerichte taalopleidingen (zie tabel 2), het effectieve aantal deelnemers per taal (zie tabel 3) en de spreiding per richtgraad (zie grafiek 3), blijkt vooral vraag naar de lagere taalbeheersingsniveaus (richtgraad 1, "waystage", talige zelfredzaamheid). Zowel het aantal deelnemers als het aantal aanbieders neemt heel sterk af vanaf richtgraad 2.

Tabel 8: Aantal deelnemers en aantal aanbieders per taal per richtgraad (gesorteerd op aantal cursisten in de hoogste aangeboden richtgraad)

Taal	RG1		RG2		RG3		RG4		Professioneel	
	aantal cursisten	aantal CVO's	aantal cursisten	aantal CVO's	aantal cursisten	aantal CVO's	aantal cursisten	aantal CVO's	aantal cursisten	aantal CVO's
Engels	8028	83	6714	82	1162	36	643	23	181	4
Frans	10926	81	8714	89	1546	42	597	24	175	6
Spaans	14846	82	7540	82	1091	43	523	23	0	0
Italiaans	5551	77	3284	67	418	23	172	10	4	1
Hebreeuws	111	1	431	1	108	1	142	1		
Duits	2246	65	947	43	86	6	0	0	28	3
Portugees	800	19	324	14	18	2	0	0	0	0
Zweeds	294	10	152	6	0	1(??)*	0	0	0	0
Deens	16	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Esperanto	7	1	6	1	0	0	0	0	0	0
Russisch	1160	26	225	9						
Grieks	554	13	118	6						
Chinees	1444	30	52	2						
Arabisch	1665	24	51	3						
Turks	718	18	47	2						
Japans	296	6	0	0						
Pools	287	12	0	0						
* Kan deze ogenschijnlijke anomalie het gevolg zijn van het feit dat de referentieperiode voor de registratie van het aantal financierbare cursisten van 1 februari 2005 tot 31 januari 2006 loopt, terwijl de aanbodcijfers refereren naar het schooljaar, dus van 1 september 2005 tot en met 31 augustus 2006? M.a.w. dat het aanbod van het CVO pas is opgestart na 31/01/2006.										

Uit tabel 8 blijkt dat, van de 10 talen die tot en met richtgraad 4 zijn ontwikkeld, slechts 5 talen ook effectief tot en met richtgraad 4 worden ingericht (Engels, Frans, Spaans, Italiaans en Hebreeuws). Voor twee talen (Duits en Portugees) is er een aanbod tot en met richtgraad 3; voor Esperanto en Zweeds nog tot en met richtgraad 2. Deens tenslotte wordt enkel en alleen op richtgraad 1 aangeboden.

Van de 7 talen die tot en met richtgraad 2 zijn ontwikkeld, worden 5 talen ook effectief tot en met richtgraad 2 aangeboden (Russisch, Grieks, Chinees, Arabisch en Turks). Voor de andere twee talen (Japans en Pools) stopt het aanbod al na richtgraad 1.

Uit de cijfergegevens (zie tabel 8) leidt de raad ook af dat voor talen die in richtgraad 2 minstens een driehonderdtal cursisten aantrekken, ook nog voldoende vraag is naar richtgraad 3.

Uit de vergelijking van Italiaans enerzijds, en Duits en Portugees anderzijds, blijkt bovendien dat

- Italiaans, met 418 cursisten in richtgraad 3, ook nog voldoende cursisten aantrekt om een richtgraad 4 te organiseren;
- Duits en Portugees, met respectievelijk slechts 86 en 18 cursisten in richtgraad 3, onvoldoende instroom genereren om een richtgraad 4 in te richten.

Van de 7 talen die slechts tot en met richtgraad 2 zijn ontwikkeld, tellen vandaag enkel Grieks en Russisch meer dan 100 cursisten in richtgraad 2. Voor Chinees en Arabisch blijkt de belangstelling de laatste jaren sterk toe te nemen, wat merkbaar is in het aantal cursisten in richtgraad 1²⁶.

Conclusie van de raad:

Wat de taalbeheersingsniveaus (richtgraden) betreft die voor de diverse talen in het volwassenenonderwijs kunnen ingericht worden, is er vandaag een aanbod dat in voldoende mate behoeftedekkend is.

In de toekomst kan het evenwel wenselijk zijn om voor bepaalde talen die nu slechts tot en met richtgraad 2 kunnen aangeboden worden, ook voor de hogere richtgraden een aanbod te organiseren. Het aantal cursisten in richtgraad 2 vormt een indicatie voor de leefbaarheid van een aanbod voor hogere richtgraden.

De raad acht het wenselijk dat, voor talen die vandaag slechts tot en met richtgraad 2 zijn ontwikkeld, in een éénmalige beweging en aan de hand van een prioriteitenplan, opleidingsprofielen uitgewerkt worden tot en met richtgraad 4. Dit houdt niet in dat ze effectief ook aangeboden worden (cf. Zweeds, Deens, Duits,...). Het zou de centra wel in de mogelijkheid stellen om, wanneer de nood zich effectief stelt, snel in te spelen op de vraag en op dat ogenblik tijdrovende ontwikkelprocedures te kunnen uitsparen.

2.4.2.2 De opportuniteit van bijkomende specifieke beroepsgerichte taalopleidingen in het professionele domein

Vandaag bestaan in het volwassenenonderwijs opleidingsprofielen voor 32 professioneel gerichte taalopleidingen, met name “professioneel bedrijfsgericht” en “professioneel juridisch”: zie tabel 1.

Daarvan werden in het schooljaar 2005-2006 zes opleidingen ook effectief ingericht door een zestal centra: zie tabel 2.

Op dit ogenblik worden, op vraag van Toerisme Vlaanderen, opleidingsprofielen ontwikkeld voor professionele taalopleidingen voor gidsen en reisleiders.

²⁶ Cf. *Statistisch jaarboek van het Vlaams Onderwijs, schooljaren 2002-2003, 2003-2004 en 2004-2005*. Evolutie van het aantal cursisten voor Arabisch en Chinees (richtgraad 1)

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006
Arabisch rg1	892	1174	1681	1665
Chinees rg1	302	332	619	1444

Gelijkaardige vragen naar specifieke beroepsgerichte taalopleidingen die de nodige aandacht kunnen besteden aan het eigen vakjargon, zijn voor een aantal talen ook denkbaar in de medische en verpleegkundige sector, de verzorgende sector, diverse industriële sectoren, ...

De raad vraagt zich af of het creëren van telkens weer nieuwe opleidingen en opleidingsprofielen de meest geschikte benadering is:

- enerzijds vergt de ontwikkel- en goedkeuringsprocedure vrij veel tijd (minstens een jaar) waardoor niet snel genoeg kan ingegaan worden op de vraag;
- anderzijds worden de opleidingsprofielen vaak nog als te beperkend ervaren om inhoudelijk doelgericht op vragen van bedrijven of sectoren te kunnen inspelen.

De raad suggereert daarom een mogelijk alternatief in punt 2.4.2.4 hieronder.

2.4.2.3 De opportuniteit van bijkomende specifieke taalopleidingen in het persoonlijk/maatschappelijke domein en in het educatieve domein

Niet alleen bij de professioneel gerichte taalopleidingen ervaart de raad een nood aan een zekere ruimte voor profilering. Die nood stelt zich evenzeer binnen het persoonlijk/maatschappelijke domein en het educatieve domein.

Binnen het persoonlijk/maatschappelijke domein denkt de raad o.m. aan een bijblijf- of onderhoudscursus, een opfris, een training of verdieping van één specifieke vaardigheid op een bepaald niveau (bijv. alleen luistervaardigheid of alleen spreekvaardigheid),... De bestaande opleidingsprofielen laten dit nu niet toe. Zo moeten bijv. op richtgraad 1 en 2 steeds de 4 vaardigheden (luisteren, spreken, lezen, schrijven) in één en dezelfde module aan bod komen.

Binnen het educatieve domein denkt de raad o.m. aan taalondersteuning in functie van een specifieke beroepsopleiding (bijv. Engels voor cursisten informatica, Frans voor cursisten die een horeca- of een kappersopleiding volgen, enz.) of in functie van een hogeschool- of universitaire opleiding.

Op dit soort vragen is het volwassenenonderwijs vandaag structureel niet voorbereid.

Vandaag bestaan binnen het educatieve domein, een aantal opleidingsprofielen voor Hebreeuws. Binnen het persoonlijk/maatschappelijke domein bestaat de mogelijkheid tot profilering nog niet.

Ook hier vraagt de raad zich af of het creëren van telkens weer nieuwe opleidingen en opleidingsprofielen de meest geschikte benadering is (zie punt 2.4.2.2 hierboven).

De raad suggereert in punt 2.4.2.4 hieronder een mogelijk alternatief.

2.4.2.4 Flexibiliteit in de taalopleidingen via een beperkte maar inhoudelijk “open” module

Bij de uitwerking van zijn voorstel, zocht de raad een evenwicht tussen enerzijds, de nood aan een zekere inhoudelijke ruimte en autonomie voor de centra binnen het bestaande talenaanbod, anderzijds de bekommernis van de overheid om te weten waar dit specifieke aanbod zich precies situeert, wat de doelstelling ervan is en tenslotte de gedeelde bekommernis van het onderwijsveld en de -overheid om de kwaliteit van dit aanbod te kunnen opvolgen en beoordelen.

Naar analogie met het concept van de module “upgrades” (60 lestijden) in de informaticaopleidingen in het volwassenenonderwijs²⁷, en de module “Project socio-culturele integratie” (60 lestijden) in het studiegebied NT2²⁸, pleit de raad voor een soortgelijke inhoudelijk “open” module in het studiegebied talen.

De raad stelt voor om zo’n “inhoudelijk open module” binnen het bestaande talenaanbod van het volwassenenonderwijs, steeds te koppelen aan een welbepaalde taal, te situeren op een welbepaalde richtgraad en te relateren aan een welbepaald domein (persoonlijk/maatschappelijk – professioneel – educatief).

Concreet bekomt men per taal dan volgend overzicht van mogelijke inhoudelijk open modules (IOM):

Voorbeeld 1: Frans (rg. 1 tot en met rg.4)

	Persoonlijk/ Maatschappelijk domein	Professioneel domein	Educatief domein
Richtgraad 1	IOM	IOM	IOM
Richtgraad2	IOM	IOM	IOM
Richtgraad 3	IOM	IOM	IOM
Richtgraad 4	IOM	IOM	IOM

Voorbeeld 2: Russisch (enkel rg.1 en rg. 2)

	Persoonlijk/ Maatschappelijk domein	Professioneel domein	Educatief domein
Richtgraad 1	IOM	IOM	IOM
Richtgraad2	IOM	IOM	IOM

Zo’n IOM moet toelaten in te spelen op specifieke noden en specifieke doelgroepen (bijv. Engels voor zaalwachters), op contextuele noden gelinkt aan een welbepaald domein (bijv. educatief) en op het profileren van bepaalde vaardigheden (bijv. spreken).

De concrete inhoudelijke invulling per module kan op leerplanniveau worden uitgewerkt, in functie van een concrete vraag en/of specifieke doelgroep.

Bovenstaand voorstelt impliceert dat evenveel IOM worden voorzien als er talen, richtgraden en domeinen zijn. Het betreft evenwel een *virtueel* aanbod: de modules zijn voorhanden (ze worden toegevoegd aan de opleidingsprofielen); de centra kunnen er gebruik van maken

²⁷ Aan het opleidingsprofiel Informatica-toepassingssoftware TSO3 werd in 2005 een “open “ module “programma-upgrades” toegevoegd. De beoogde basiscompetenties ervan worden inhoudelijk als volgt afgebakend: “De cursist zal nieuwe informatica-toepassingstechnieken kunnen combineren en zelfstandig kunnen gebruiken. Na deze module kan de cursist nieuwigheden van een programma toepassen”. Dit document is te vinden als [bijlage bij het Besluit van de Vlaamse Regering van 18 november 2005 betreffende de nieuwe modulaire structuur van het studiegebied Handel](#) (zoals gewijzigd bij BVR van 1 september 2006).

²⁸ In het opleidingsprofiel [Socio-culturele integratie R2](#) is de beoogde basiscompetentie als volgt omschreven: “De cursist kan samen met een andere cursist of andere cursisten de kennis die hij verwerft aanwenden in een project dat zijn integratie bevordert”.

wanneer de vraag zich stelt en op een voor de overheid transparante manier aangeven waar hun aanbod zich structureel situeert.

2.4.2.5 Kwaliteitszorg, ondersteuning en uitwisseling van expertise

De raad gaat ervan uit dat er voldoende decretale garanties zijn opdat de centra de kwaliteit van de nieuwe taalopleidingen, inzonderheid van de IOM, zouden bewaken en dat een krachtig en performant ondersteunings- en begeleidingsnetwerk ter beschikking van de centra staat voor de ontwikkeling en de kwaliteitsbewaking van hun aanbod.

De raad vindt het ook uiterst wenselijk dat de centra die IOM concreet invullen, hun expertise ook ter beschikking stellen van andere CVO's, zodat de geleverde investeringen (tijd, personeel, deskundigheid, middelen) optimaal kunnen renderen.

3 Beoordelingskader voor nieuwe taalopleidingen in het volwassenenonderwijs: samenvatting van de conclusies

1. Voor talen die het volwassenenonderwijs vandaag niet aanbiedt

1.1 Het volwassenenonderwijs moet in principe alle officiële talen van de EU kunnen aanbieden.

1.2 Het volwassenenonderwijs moet in principe de officiële talen van kandidaat-lidstaten van de EU kunnen aanbieden.

1.3 Op voorwaarde dat het aanbod wordt uitgebreid met de officiële talen van de EU en haar kandidaat-lidstaten, is de raad van oordeel dat het bestaande aanbod aan migrantentalen in het volwassenenonderwijs geen verdere uitbreiding behoeft.

1.4 De raad acht het niet de opdracht van het volwassenenonderwijs om voor minderheidstalen in de EU die geen officieel erkende landstalen zijn, in de toekomst een aanbod te verzorgen.

1.5 De raad acht het bestaande aanbod van andere officiële talen van Europese landen die niet behoren tot de EU voldoende; verdere uitbreiding vindt hij enkel opportuun om economische redenen (zie punt 1.7).

1.6 De raad acht het bestaande aanbod van talen van landen buiten Europa voldoende; verdere uitbreiding vindt hij enkel opportuun om economische redenen (zie punt 1.7).

1.7 Wat talen van handelspartners betreft, stelt de raad als algemene regel voorop dat, wanneer een sector of een bedrijf te kennen geeft dat het nood heeft aan een nieuwe taal, het volwassenenonderwijs hierop zou kunnen ingaan. De raad meent evenwel dat dit in een eerste fase kan gebeuren onder de vorm van contractonderwijs. De raad acht het wel wenselijk dat een taalopleiding die gedurende meerdere jaren in de vorm van contractonderwijs bewezen heeft een min of meer constant aantal cursisten aan te trekken, in het reguliere aanbod van het volwassenenonderwijs wordt opgenomen.

1.8 Nieuwe talen kunnen slechts door een beperkt aantal CVO's worden aangeboden. De raad stelt een maximum van één CVO per werkingsgebied van het consortium voorop.

2. Voor talen die het volwassenenonderwijs al aanbiedt

2.1 Wat de taalbeheersingsniveaus (richtgraden) betreft: vandaag is er een aanbod dat in voldoende mate behoeftedekkend is. In de toekomst kan het evenwel wenselijk zijn om voor talen die nu slechts tot en met richtgraad 2 kunnen aangeboden worden, ook voor de hogere richtgraden een aanbod te organiseren. De raad acht het wenselijk dat voor die talen, in een éénmalige beweging en aan de hand van een prioriteitenplan, opleidingsprofielen ontwikkeld worden tot en met richtgraad 4, zodat de centra, wanneer de nood zich effectief stelt, snel zouden kunnen inspelen op de vraag en op dat ogenblik tijdrovende ontwikkelprocedures zouden uitsparen.

2.2 Wat de opportuniteit van bijkomende specifieke taalopleidingen in het professionele, het persoonlijk/maatschappelijke en in het educatieve domein betreft, stelt de raad voor om, binnen het bestaande talenaanbod van het volwassenenonderwijs, per taal, per richtgraad en per domein (persoonlijk/maatschappelijk – professioneel – educatief), een “inhoudelijk open module” (IOM) te voorzien. Het betreft hier een *virtueel* aanbod: de modules zijn voorhanden (ze worden toegevoegd aan de opleidingsprofielen): de centra kunnen ze aanbieden wanneer de vraag zich stelt en voor de overheid is het duidelijk waar dat aanbod zich structureel situeert. De raad vindt dat de centra die zo’n IOM concreet invullen, hun expertise ook ter beschikking moeten stellen van andere CVO’s, zodat de geleverde investeringen (tijd, personeel, deskundigheid, middelen) optimaal kunnen renderen.

Monique De Ridder
secretaris

Gunther Degroote
voorzitter